

Zoznam hmotných nehnutelných pamätihodností mesta Fiľakovo	Pamätihodnosť: Židovský cintorín		Číslo: 11.
	Obec: Fiľakovo Okres: Lučenec	Katastrálne územie, adresa /orient./súpis./parcelné číslo: Fiľakovo, Mlynská / / /KN-C 3571	Strana: 1 / 4
Evid. číslo rozhodnutia obce o zápise: UZNESENIE č. 9 z deviateho riadneho zasadnutia MZ vo Fiľakove konaného dňa 20. decembra 2007	Predmet: Význam a charakteristika pamätihodnosti		

Význam a stručná charakteristika pamätihodnosti:

Fiľakovskí Židia v roku 1820 dostali povolenie na zriadenie židovského cintorína pri Šávoľskej ceste.

Popis:

Fiľakovskí Židia v roku 1820 dostali povolenie na zriadenie židovského cintorína pri Šávoľskej ceste. Cintorín sa nachádza na kraji mesta, pri hranici obývanej oblasti. Pred niekoľkými rokmi cintorín bol obnovený, od vchodu až k hrobom vedie cesta z kamennej dlažby. Hroby sú umiestnené v chronologickom poradí. Cintorín v dnešnej dobe nepoužívajú.

Jednotlivé hroby z rôznych vekov sa dajú dobre rozlíšiť na základe ich tvarov a materiálov. Majú hebrejské nápisy.

V súčasnosti prvé viditeľné hrobové kamene pravdepodobne pochádzajú z druhej polovice XIX. storočia. Tieto ranné pamätne kamene sú jednoduchšie ako tie nasledujúce (mladšie), ich horná časť je obvykle poloblúková alebo tympanantná.

Oddelenú skupinu tvoria klasicisticky vyrezávané a tympanantne uzavreté hrobové kamene, ktoré vyrábali asi na konci XIX. storočia.

Tretiu najväčšiu skupinu hrobov, ktorá je viditeľne oddelená od ostatných, tvoria hrobové kamene pochádzajúce z XX. storočia. Tieto sú vytvorené v štýlu podobajúce sa obeliskom.

Ich nápisy a symbolické sústavy sledujú tradíciu. Do kamenných hrobov vysekané nákrasy (obrazce) sú odkazy, ktoré sú súčasťou židovských znamení, znamenajú priznanie (výpoveď) o zosnulom. Na hrobch prírodné figurálne znamenia nie sú. Avšak sem - tam môžeme pozorovať typické symboly – džbán, vrbu.

Z hľadiska pohľadu motívov a tvarov fiľakovský židovský cintorín môžeme zaradiť do radu židovských cintorínov severovýchodného Maďarska.

„Fiľakovský židovský cintorín

Nové politické a spoločenské pomery po vyhnaní Turkov umožnili v tejto oblasti usadenie a hospodársko-spoločenské včlenenie sa Židov. Obchod a oblasť pohostinstva – z čoho boli doteraz vylúčení – sa stali ich najdôležitejšou hospodárskou činnosťou.

Zo stredoveku sa o fiľakovských Židoch zachovali iba sporadické údaje, podľa ktorých sa zaoberali obchodníctvom. Židovskú obec – Svätú spoločnosť Chevra Kadischa – vo Fiľakove založili r. 1820. Medzi pôvodnými obyvateľmi sa spomínajú také typické mená ako: Lázár, Kohn, Büchler, Lemberger, Kaufmann, Fischer, Mintz a Boger. Matričnú knihu ortodoxnej Židovskej náboženskej obce viedli od r. 1867, z predchádzajúceho obdobia o počte fiľakovských Židov možno získať údaje z lučeneckých matrik. Podľa zachovaných údajov r. 1861 žilo vo Fiľakove 75 Židov, r. 1887 ich bolo 165, r. 1900 stosedemdesiatpäť. Od r. 1938 zakázali Židom usadiť sa v meste. Roku 1944 ich zobrali do lučeneckého geta a odtiaľ boli odvezení do koncentračných táborov. Holokaust z nich prežilo iba veľmi málo. Synagóga – ktorú postavili v r. 1873-74 podľa plánov Adolfa Árona Büchler – dnes už neexistuje.

Na zriadenie vlastného cintorína na Šávoľskej ceste dostali fiľakovskí Židia povolenie r. 1820. Cintorín je na okraji mesta, pred niekoľkými rokmi bol obnovený, o čom svedčí aj tabuľka umiestnená pri vchode s nápisom: „**Rekonštrukcia židovského cintorína z finančných prostriedkov rodiny Lowy – Sydney Austrália r. 1998**” meno rodiny je správne Löwy.

Od brány k hrobom vedie dlaždicami vyložený chodník. Hroby sú v chronologickom poradí. Cintorín sa v súčasnosti nepoužíva.

Náhrobné kamene sú prevažne s hebrejským nápisom, pochádzajú z rozličného obdobia, možno ich podľa tvaru a materiálu veľmi ľahko rozoznať, rozdeliť.

Prvé náhrobky, ktoré dnes možno vidieť, pochádzajú pravdepodobne z druhej polovice 19. st.

Veľkosťou sú skromnejšie ako nasledujúce, hornú časť majú oblúkovitú alebo s tympanónom uzavretú. V dobre oddelených častiach sú klasicizujúce, vyrezávané náhrobné kamene s tympanónom, ktoré pochádzajú pravdepodobne z konca 19. st.

V tretej, väčšej časti, ktorá je viditeľne oddelená od ostatných, sa nachádzajú náhrobné kamene z 20. st. Tu sú pomníky obeliskové.

Ich nápis a symboly sú podľa tradície. Do pomníka vryté symboly sú odkazom, tvoria súčasť židovskej symboliky, sú vyznaním o zosnulom. Na hroboch nie sú figurálne obrazy, ilustrácie. Na niekoľkých pomníkoch môžeme vidieť typické symboly – džbán a vrbu.

Fil'akovský izraelský cintorín z hľadiska motívov aj formy možno zaradiť medzi severomaďarské židovské cintoríny." (*Bernadett Gyurkó*)

